

Stabiliteit als weg naar innerlijke vrede

Een verkenning

Erik-Godfried Feys osb

*“Als een boom is hij, wortelend waar water stroomt,
die vrucht draagt in het seizoen;
zijn gebladerte zal niet verdorren.
Tot ontplooiing komt al wat hij doet.” (Ps 1,3)*

Het eerste lied in het boek van de Psalmen, dat de monnik zo dierbaar is, bezingt de overvloedige vruchtbaarheid van de ‘gewortelde mens’. Zo’n verworteling is precies wat de monastieke gelofte van stabilitas beoogt. In deze bijdrage toont Erik-Godfried Feys osb aan dat die gelofte veel meer inhoudt dan zich verbinden aan een bepaalde plek. De stabiliteit raakt al onze vitale dimensies: het gaat over innerlijk stabiel zijn, over de beleving van onze roeping, over de praktijk van het gebed en over de verbinding aan een gemeenschap.

Om dat te illustreren staat ons een brede waaier aan spirituele teksten ter beschikking: uit de Schrift, uit de monastieke literatuur, maar ook uit de geschriften van andere geestelijke schrijvers. Immers, de stabiliteit is niet alleen een centrale gelofte van de monnik, maar ze kenmerkt de levensstijl van elke gelovige.

Dat maakt het nog niet tot een eenvoudig begrip. Met zijn bijklank van ‘vastheid’, ‘vasthoudendheid’, ‘verankering’ blijkt het in onze uiterst flexibele en ‘zappende’ tijd veeleer iets weerbarstigs. Vele tijdgenoten raken door de veelheid aan uiterlijke prikkels, door de versnippering van het leven in verschillende domeinen en door de tegenstrijdige vloed van waarheden en waarden, de innerlijke stabiliteit kwijt. De toenemende versnippering van de buitenwereld doet iets met de binnenkant van een mens, zo waarschuwt psychiater Dirk De Wachter: “Wanneer de buitenkant zo snel evolueert en zo

Weerspiegeling van boom
in waterkringen. © foto: Geralt.

belangrijk wordt, dan wordt het steeds moeilijker om nog diepte te vinden, om nog 'aarding' te zoeken, om fundering en stabiliteit als uitgangspunt te kiezen: de dood van de mens als subject doet zijn intrede." (*Borderline Times*, blz. 112)

Geen wonder dat velen maar wat graag met de Nederlandse dichteres Henriëtte Roland Holst zouden kunnen zeggen:

Ik werd geboren met een aard die sterk
vanzelf gaat naar de kern van alle zaken
maar veel stond tussen mij in en mijn werk.
Groeiend, heb ik dat opzij gezet:
het werd al lichter, alle duisters braken
en ik zag de liefde als de levenswet.

Het fragment komt uit een gedicht dat nota bene de titel draagt: "Over de rustige vastheid die ik vond". De politieke pleitbezorger van de rustige vastheid, Europees president Herman Van Rompuy, drukt het in een van zijn haiku's als volgt uit:

Midden de boomgaard.
Een stomp van een stam alleen.
Hij was en hij is.

Innerlijke stabiliteit

Het is mijn overtuiging dat de monastieke traditie van stabiliteit iets te bieden heeft aan onze verscheurde wereld die zo verlangt naar innerlijke vrede. Allereerst wijst ze een weg naar innerlijke stabiliteit.

In vele toonaarden roept de Bijbel er ons toe op: "Geef mij een ander hart mijn God, maak mij nieuw, maak mij standvastig." (Ps 51) "Die standvastig zijn van hart omringt Gij met uw vrede", zegt de profeet Jesaja, "want op U

hebben zij hun vertrouwen gesteld.” (Jes 26,3) Hoe bereik je die standvastigheid? Het beleven van de Thora – de Wet of Onderwijzing – biedt duurzaamheid en ‘aarding’, vernemen we. Denk aan Psalm 1 waarmee we hierboven begonnen. Hans Bouma maakte er een mooie bewerking van: “Is de wet je lust en je leven... als een boom wortel je in de aarde, ben je onder dak bij de hemel.” Aan het einde van de Bergrede, die ook wel de ‘grondwet’ van het christendom is genoemd, zegt Jezus met een ander beeld iets gelijkaardigs: “Wie deze woorden van mij hoort en ernaar handelt, kan vergeleken worden met een verstandig man, die zijn huis bouwde op een rots.” (Mt 7,24)

Blijf in je cel

Om de innerlijke stabiliteit te voeden, huldigden de woestijnvaders een uiterst concrete wijsheid: blijf in je cel! “Zit neer in uw cel en uw cel leert u alles”, zei abt Mozes (Mozes 6). “Een boom die telkens overgeplant wordt”, zei een grijsaard, “kan onmogelijk vrucht dragen” (Nau 204). En woenstijnmoeder amma Sunklêtikê drukte het uit met een metafoor uit de dierenwereld: “Als een vogel van haar eieren opstaat, laat ze windeieren achter en maakt zij ze onvruchtbaar” (Synklêtikê 6). Kortom, door neen te zeggen aan de illusoire droomwereld, door niet te vluchten, maar bij jezelf te durven zijn, bouw je je identiteit op, word je jezelf, vind je grond en vrede.

Dat wist ook de grote westerse monnikenvader Benedictus, over wie zijn biograaf, Gregorius de Grote, in zijn tweede boek van de *Dialogen* schrijft: “Daarop keerde hij terug naar zijn geliefde eenzame kluis, en woonde er met zichzelf (*‘habitare secum’*), alleen onder de ogen van Hem die schouwt uit den hoge.” (III,5) Benedictus breidde dit ‘met zichzelf wonen’ uit tot de liefde voor de beslotenheid van het klooster. Als een hulp voor de monnik om zichzelf te blijven en niet ten prooi te vallen aan hoe anderen wensen dat hij is. Maar ook heel realistisch, als een wapen tegen de bekoringen.

Zichzelf tot vaderland zijn

Het is opmerkelijk dat dit thema van de innerlijke stabiliteit als een ‘wonen met zichzelf’ ook hedendaagse geestelijke schrijvers inspireert. De Nederlands-joodse dagboekschrijfster Etty Hillesum, die ondanks haar areligieuze opvoeding in haar geschriften van een markante geestelijke groei getuigt, is er ook door geïntrigeerd. “Ergens moet je toch op een punt stuiten in jezelf, waar je altijd hetzelfde bent en waarop je onherroepelijk kunt vertrouwen? En zolang je op dat punt nog niet gestoten bent moet je voorzichtig zijn met je eigen gevoelens en moet je er voor zorgen niet teveel schade om je heen aan te richten met onstuimigheden, die later geen fundament blijken te hebben.” (*De nagelaten geschriften 1941-1943*, blz. 468) Verder schrijft ze: “Men moet zichzelf tot vaderland zijn.” (blz. 468)

De moderne mysticus en VN-secretaris-generaal Dag Hammarskjöld beschouwde het rusten in zichzelf als een bron van eenvoud en verwondering: “Eenvoud is zien, oordelen en handelen vanuit het punt waar we in onszelf

Zentuin. © foto: AP.

rusten. Hoeveel valt er dan niet weg! En hoe valt al het andere niet op zijn plaats! Rustend in het centrum van ons wezen, ontmoeten we een wereld waarin alles op dezelfde wijze in zichzelf rust. Daarbij wordt de boom een mysterie, de wolk een openbaring, de mens een kosmos.” (*Merkstenen*, blz. 172)

De ene zitplaats innemen

De Vlaamse schrijfster Bieke Vandekerckhove gaf haar boek *De smaak van stilte* de ondertitel: *Hoe ik bij mezelf ben gaan wonen*. Een onmiskenbare verwijzing naar Benedictus, maar de schrijfster ziet ook parallellen in de boeddhistische monastieke traditie. Zo haalt ze een uitdrukking aan van de Amerikaanse meditatieleraar Jack Kornfield: ‘de ene zitplaats innemen’. We moeten één plek kiezen, en daar een diepe put graven, adviseert Kornfield, doelend op het kiezen van een bepaalde meditatieve oefenmethode. Anders kunnen we nooit getransformeerd worden. Het “van de hak op de tak springen leidt ertoe dat we nooit genoodzaakt zijn onze eigen verveling, in geduld, en angsten onder ogen te zien. Zo worden we nooit met onszelf geconfronteerd” (blz. 122-123).

Vandekerckhove erkent: “Bij onszelf wonen is uiterst moeilijk, maar ik ervaar het als het meest zinvolle dat we kunnen doen. Onszelf en dat dode punt in ons niet ontvluchten. De innerlijke onrust uithouden. Geduldig wachten tot het innerlijke geraas verstomt. En verwonderd ontdekken dat we in en door stilte nieuwe ogen krijgen, een nieuw hart.” (blz. 128)

Roeping en stabiliteit

De *stabilitas* is in de monastieke traditie nauw verbonden met de beleving van de roeping. Je *wordt* geroepen, maar erop ingaan vergt een antwoord én een keuze. Cultuurfilosofen stellen al ettelijke decennia vast dat de toegenomen

mogelijkheden van contacten, reizen, opleiding, beroeps- en partnerkeuze voor de jongere generaties – en eigenlijk voor iedereen – het kiezen bemoeilijken. De bekoring is groot te blijven spelen met mogelijkheden en er niet toe te komen één mogelijkheid tot een werkelijkheid te maken.

Wat heeft de monastieke stabiliteit hiermee te maken? Een grote kenner van de benedictijnse regel, Frans Vromen, meent dat het diepste element dat Benedictus met de *stabilitas* voor ogen heeft, de trouw is, trouw aan de keuze: “Trouw in goede en kwade dagen, trouw die mijn doen en laten uittilt boven de grillen van mijn gevoelens” (*In het bronnengebied*, blz. 83). De anglicaanse Benedictus-specialiste, Esther De Waal, sluit daarbij aan als ze stabiliteit definieert als ‘volharden in lijdzaamheid’ en ‘standhouden in de liefde’. “De heilige Benedictus vat ‘lijdzaamheid’ op in de oorspronkelijke betekenis van het woord: bereidheid om lijden te aanvaarden, zelfs tot de dood toe”, schrijft ze in haar boek *God zoeken*. En ook: “De stabiliteit van plaats en relaties is een middel om de stabiliteit van het hart duurzaam te maken.” (blz. 60-61) Het gaat erom je met heel je hart te geven aan je levensproject dat je – als geroepene – ervaart als je unieke levensopdracht.

Mijn roeping is ‘hier’

Een recent voorbeeld van *stabilitas* in de zin van “bereidheid om lijden te aanvaarden, zelfs tot de dood toe”, zoals De Waal schrijft, is het getuigenis van de monniken van Tibhirine in Algerije. Zeven van de negen broeders werden in 1996 ontvoerd en brutaal om het leven gebracht. Te midden van de gewelddadige burgeroorlog tussen overheid en islamisten had de Franse monnikengemeenschap beslist te blijven (*stabilitas!*), ondanks grote dreiging. Sinds hun martelaarschap worden almaar meer geschriften van de vermoorde broeders uitgegeven. Ook van de temperamentvolle, poëtisch aangelegde broeder Christophe kunnen we nu dagboekfragmenten lezen die met dramatische kracht de trouw aan het *hier* van zijn roeping illustreren.

In 1994 schrijft hij op het feest van de Openbaring: “Ik ben als iedereen *hier* en al onze burens: vermoeid, gedrukt. De mensengeschiedenis is inderdaad zwaar. (...) Het werk van God is het echte labeur van de monnik. Ik houd ervan het *hier* te verrichten. *Hier*: zijn waar het Kindje is: zijn ‘Ik ben’ van Welbeminde vindt plaats in het lichaam van de Kerk. Zullen wij moeten vertrekken, vluchten op bevel van de Allerhoogste? Voor het ogenblik gaat het erom blijvend *hier* te Leven. Tot Jij komt: LIEFDE.” En verder schrijft hij: “Wij leerlingen: de waarheid zal van ons – van mij, alsjeblieft, Jezus – vrije mensen maken, *hier*... Alles is samen te vatten in: God volgen: *hier*.” (*Monastieke Informatie*, nr. 223)

Uiteindelijk is het verband met die andere monastieke gelofte, de gehoorzaamheid, niet ver af. De Nederlandse trappistin en regelcommentator Hedwig Vrensen, meent zelfs dat Benedictus met de *stabilitas* – de eerste (!) monastieke gelofte – allereerst het volharden in de gehoorzaamheid voor ogen heeft.

Stabiel in beweging

Sommigen denken bij deze woorden al snel dat stabiliteit gelijk is aan levenloze stilstand. Dat dit helemaal niet klopt, heeft Wil Derkse, benedictijner-oblaat en meester in de ‘vertaling’ van de monastieke spiritualiteit naar het alledaagse leven, welsprekend verwoord. In zijn boek *Gezegend leven* schrijft hij, in navolging van de Amerikaanse trappist Michael Casey: “Stabiliteit is geen starre onbeweeglijkheid, maar de kunst om stabiel overeind te blijven terwijl je volop in beweging bent, zoals een geoefend surfer.” (blz. 30)

Stabiel blijven in volle beweging, omdat je je in Gods armen weet – daarvan brengt ook Ety Hillesum een pakkende getuigenis: “Ik voel me in niemands klauwen, ik voel me alleen maar in Gods armen, om het nu eens beeldschoon te zeggen en of ik nu hier aan dit verschrikkelijk dierbare en vertrouwde bureau ben, of over een maand in een kale kamer in de Jodenbuurt of misschien in een arbeidskamp onder s.s.-bewaking, in Gods armen zal ik me geloof ik altijd voelen.” (*O.c.*, blz. 514)

Gebed en stabiliteit

Stabiliteit is ook voor het gebedsleven van grote betekenis. Het gebed leeft in de joods-christelijke traditie van de volgende fundamentele dynamiek: eerst spreekt God ons aan en vervolgens antwoorden wij. Dat het volhardend luisteren daarin een wezenlijke plaats inneemt, mag duidelijk zijn. Broeder Christophe van Tibhirine, die we hierboven al aanhaalden, verbindt dat volhardend luisteren spontaan met de *stabilitas*: “Naar Jou luisteren is: de plaats van de stabiliteit ontvangen: blijven in jouw Woord, blijven in jouw Liefde en je verwachten... kom vlug, weldra... Jou verwachten hier in Tibhirine.” (*M.I.* 223)

Bidden betekent: blijven in zijn Woord. En net zoals innerlijke stabiliteit te maken heeft met trouw aan een dieper ‘zelf’ en roepingsstabiliteit met trouw aan ‘dezelfde’ keuze, zo heeft gebed te maken met trouw aan ‘dezelfde’ Schriftteksten, woorden en rituelen. De voormalige anglicaanse aartsbisschop Rowan Williams schrijft daarover:

De Kerk leeft door de portie aanbidding – het dagelijks gebed van de gelovigen, de constante viering van de eucharistie, waarbij we dezelfde potentieel onuitstaanbare of saaie mensen telkens weer ontmoeten, omdat ze de grond van onze groei vormen. De Kerk benadrukt dat we telkens opnieuw hetzelfde boek lezen en dezelfde geloofsbelijdenissen opzeggen. Niet – laten we hopen en bidden – om ons te beperken en te controleren, maar om er zeker van te zijn dat we beloven te blijven luisteren naar datgene waarvan we geloven dat het een onuitputtelijk verhaal is, een patroon van door God gegeven woorden en beelden, waarbij we nooit aan het einde toekomen...” (*Stilte en honingkoek*, blz. 112)

Binnentreden in een woud

Gelukkig moeten we het persoonlijke en gemeenschappelijke gebed niet telkens weer zelf uitvinden: dat is erg vermoeiend en het is zeer de vraag of we zo wel de volle rijkdom van het bidden op het spoor komen. We kunnen putten uit een lange, rijke en beproefde traditie waar we zeker onze 'vrienden' zullen vinden. Iedereen die iets van die trouw aan de bijbelse en liturgische gebedsschat van de Kerk heeft beoefend, heeft ervaren dat, soms na vele jaren, plotseling bepaalde woorden en wendingen gaan spreken en hun onvermoede rijkdom prijsgeven.

Hetzelfde geldt voor de teksten en rituelen in onze liturgie. "De doe-koorts en het centraal stellen van onszelf hebben ook onze liturgie aangetast: we willen alle gebeden zelf maken, dingen uitvinden, alternatieve lezingen invoeren...", schrijft kardinaal Danneels in zijn boek *Vertrouwen. Een dagboek van wijsheid en geloof*. "Een christen treedt actief binnen in de liturgie, maar wil niet alles zelf maken en doen. Groeien in de liturgie is groeien om binnen te treden in het overweldigende (geschonken) woud van de Schrift, in de rijkdom van miljoenen mensen vóór ons, in heel het gebeuren van Christus' leven, sterven, verrijzen."

Het gebed van Silja Walter osb dat je groot ingekaderd leest bij het binnenkomen van Huize Pax, het monnikenverblijf van de abdij van Steenbrugge, drukt mooi de band uit tussen stabiliteit en gebed: "Iemand moet Jou uithouden, Jou verdragen zonder weg te lopen. Jouw afwezigheid uithouden zonder aan Je komen te twijfelen. Je zwijgen uithouden en desondanks zingen."

Intense en intieme ontmoeting

Kortom, een zekere stabiliteit in ons gebedsleven voert ons tot een intense en intieme ontmoeting met God. Die stabiliteit-in-gebed bevat diverse facetten. Ze hangt allereerst samen met een zekere stabiliteit van plaats: een bepaalde kerk of kapel, een gebedshoek thuis of een geliefkoosde plek in de natuur. Maar door je eraan te houden, helpt ze je naar de diepte. Dat doet ook de stabiliteit van tijd: niet voor niets is het getijdengebed zo'n dierbaar en vruchtbaar gebed. Regelmaat en planning van stilte en inkeer bevorderen de diepgang. Ten slotte is ook een bepaalde mate van stabiliteit qua inhoud aangewezen. We hebben weinig baat bij een vlinder-gebed of vlinder-lectio. Zelf maak ik er een punt van niet snel op te geven wanneer een door mij gekozen meditatieboek me na enkele bladzijden niet zo blijkt te liggen. Zo heb ik ook uit de geschriften van Ruusbroec vruchten weten te puren, ook al is hij een auteur die mij spontaan niet zo goed ligt.

Ten slotte is onze stabiliteit in gebed niet alleen zinvol voor onszelf. Ze kan ook een steun betekenen voor onze medebroeders en -zusters wanneer zij het moeilijk hebben met het bidden. Zij kunnen zich door ons standvastig gebed gedragen weten als zij niet meer kunnen bidden of een 'donkere nacht' doormaken.

GEBED VAN HET KLOOSTER AAN DE RAND VAN DE STAD

Silja Walter osb (1919-2011)

Iemand moet thuis zijn, Heer,
wanneer Jij komt.
Iemand moet op Jou wachten
beneden bij de stroom voor de stad.

Iemand moet uitkijken... dag en nacht.
Want wie weet wanneer Jij komt?

Heer, iemand moet Jou zien komen
door het traliewerk van zijn huis.
Door het traliewerk van Jouw woorden, van Jouw werken,
door het traliewerk van de geschiedenis,
door het traliewerk van het geschieden
altijd nu en vandaag in de wereld.

Iemand moet waken beneden bij de brug
om te melden dat Jij er aankomt, Heer,
want Jij komt in de nacht als een dief.
Waken is onze dienst, waken... ook voor de wereld.

Iemand moet geloven,
thuis zijn om middernacht, om Jou de deur te openen
en Je binnen te laten, waar en wanneer Je ook komt.

Heer, en iemand moet Jou uithouden,
Jou verdragen zonder weg te lopen.
Jouw afwezigheid uithouden, zonder aan Je komen te twijfelen.
Je zwijgen uithouden en desondanks zingen.

Jouw lijden, Jouw dood mee uithouden en daaruit leven.
Dat moet altijd iemand doen, met alle anderen en voor hen.

En iemand moet zingen, Heer, wanneer Jij komt,
dat is onze dienst: Jou te zien komen en zingen.
Omdat Jij God bent.
Omdat Jij de grote werken verricht
die geen tot stand brengt dan Jij.
En omdat Jij heerlijk bent en wonderbaar als geen.

Kom, Heer!
Achter de muren, beneden bij de stroom
wacht de stad
op Jou.
Amen!

Gemeenschap en stabiliteit

Benedictus vraagt dat wie als monnik in de gemeenschap wordt opgenomen, de monastieke geloften van stabiliteit, monastiek levensgedrag en gehoorzaamheid uitspreekt. (cf. RB 58,17) Het woord ‘*stabilitas*’ komt in de Regel maar vijf keer voor, waarvan vier keer in de hoofdstukken over de opname van broeders, priesters of vreemde monniken (RB 58, 60 en 61). Alleen al de taalkundige vaststelling dat het woordpaar ‘*stabilitas loci*’ (stabiliteit van plaats) – zo vertrouwd in de monastieke literatuur – in de Regel niet voorkomt, toont aan dat het om veel meer gaat dan het zich definitief vestigen op een bepaalde plaats.

De eerste vindplaats van het woord ‘*stabilitas*’ in de Regel, in hoofdstuk vier, brengt opheldering. Het gaat daar over de werktuigen, de middelen, om goed te handelen. In het slotvers luidt het: “De werkplaats waar wij dit alles met toeleg moeten doen is de beslotenheid van het klooster en het bestendig verblijf binnen de gemeenschap (*‘stabilitas in congregatione’*).” (RB 4,78) Het gaat dus bovenal over het ‘bestendig verblijf binnen de gemeenschap’ (Frans Vromen), de ‘standvastigheid in de gemeenschap’ (Vincent Hunink), de ‘duurzame verbintenis in de schoot van de communiteit’ (Patrick Lateur).

De goede ijver

De stabiliteit is allereerst een relationeel engagement, zoals in een vriendschaps- of huwelijksrelatie. De verbinding aan een bepaalde abdij gaat over de betrokkenheid op een bepaalde gemeenschap. “Benedictus was ervan overtuigd dat de worsteling in één bepaalde gemeenschap, met haar armoede en haar rijkdom, een noodzakelijke voorwaarde was voor het trapsgewijze opgaan naar God”, zegt André Louf. “Hij meende dat wie van het ene klooster naar het andere overging zich vermaakte, zich verstrooide, maar niet werkelijk intrad in het voorgestelde innerlijke avontuur, namelijk de bekering van het hart.” (*Met Gods genade. Een ontmoeting*, blz. 113)

Omdat die relationele gemeenschapsdimensie zo centraal is voor het begrip *stabilitas*, kun je ook het prachtige hoofdstuk 72 van de Regel, over de goede ijver die de monniken moet bezielen, lezen als een uitwerking ervan:

Zij moeten wedijveren in respect voor elkaar; zij moeten elkanders zwakheden, lichamelijke zowel als morele, met het grootste geduld verdragen; om strijd moeten zij elkaar gehoorzaamheid betonen; niemand zoek wat hij voor zichzelf voordelig acht, maar veeleer wat goed is voor de ander. Op onbaatzuchtige wijze leggen zij zich toe op de broederliefde.” (RB 72,4-8)

Tevredenheid vinden

“De innerlijke betekenis van onze gelofte van standvastigheid is dat wij het leven aanvaarden zoals wij het vinden, omdat wij weten dat dit en niet een ander leven onze weg is naar God”, schrijft de voormalige aartsbisschop van Westminster, kardinaal en benedictijn Basil Hume (*Zoeken naar God*, blz. 95).

Abbazia di Fossanova. © foto: Fabio Favalaro.

Hij bedoelt dat er een fundamentele tevredenheid moet zijn in het leven in die welbepaalde gemeenschap.

En wat hij vervolgens over ‘geestelijken’ schrijft, geldt natuurlijk voor allen die bij een concrete christelijke gemeenschap horen: “Wanneer geestelijken op de eerste plaats God zoeken, vinden zij tevredenheid. Als zij daarentegen zichzelf zoeken, worden zij rusteloos en ontevreden. Wij mogen ons niet laten afleiden van onze eerste reden om toe te treden tot de gemeenschap: het zoeken naar God.” Dat klinkt trouwens als een parafrase van de laatste verzen van het daarnet geciteerde hoofdstuk 72 uit de Regel: “Volstrekt niets stellen zij boven Christus, die ons allen tezamen tot het eeuwige leven moge geleiden.”

Standvastig van hart

Zowel de Regel als de grote commentatoren maken duidelijk dat de *stabilitas cordis*, de standvastigheid van hart, belangrijker is dan de *stabilitas loci*. De Noord-Italiaanse vernieuwer van het monastieke leven Enzo Bianchi, prior van Bose, zegt over de verhouding van die twee:

Het bestendige gemeenschapsleven is de beste garantie voor de gehoorzaamheid aan het evangelie, het is de bron van een diepe persoonlijke vrede, de weg om geen dingen na te jagen die onze krachten te boven gaan, om zichzelf in toom te kunnen houden door rekening te houden met de broeders. Deze vastheid van een in God tot vrede gebracht hart is het doel waarnaar wij moeten streven en wij moeten ook onze broeders helpen daartoe te komen.” (*De mantel van Elia*, Monastieke Cahiers, nr. 48)

Enzo Bianchi suggereert in die laatste zin dat onze persoonlijke stabiliteit vruchtbaar kan zijn voor de stabiliteit van de gemeenschap. En je kunt de cirkel nog uitbreiden: een gemeenschap die de stabiliteit beleeft, is op haar beurt vruchtbaar voor anderen 'daarbuiten'. Ook daarvan vinden we in de geschriften van frère Christophe van Tibhirine een ontroerend voorbeeld. Hij beschrijft een gesprek tussen prior Christian de Chergé en een moslim uit het dorp over een mogelijk vertrek van de monnikengemeenschap uit Tibhirine. De scène komt ook voor in de memorabele film *Des hommes et des dieux*: "Christian zei tot M., de zoon van Ali: 'Weet je, we zijn een beetje als een vogel op de tak.' En hij antwoordde: 'Zie je, jullie zijn de tak. De vogel dat zijn wij. En als men de tak afkapt...'" (M.I. 223)

Leerlingen van een gekruisigde Meester

Tot slot een getuigenis van Giorgio, een kleine broeder van het evangelie, uit de grote familie van Charles de Foucauld. Hij voert de stabiliteit als verbintenis met een concrete gemeenschap terug naar het hart van het evangelie.

Nu hou ik van de fraterniteit zoals ze is: nederig, vernederd, broos en met een onzekere toekomst. Ik vind er nu een toon van waarheid die me raakt. Vroeger waren wij broeders die anderen gingen helpen, maar nu moeten wijzelf geholpen worden. Het evangelie schrijft zich niet op één dag in ons leven in, maar over een lange tijd, waar we andere rollen leren spelen. Soms genezers, soms gekwetsten – of beter altijd genezers en altijd gekwetst. Het is de geschiedenis van de leerlingen van een gekruisigde Meester.

En ook dit is uiteraard waar: stabiliteit heeft een heel leven nodig, op één dag bereik je het niet.

Erik-Godfried Feys osb is prior van de Sint-Pietersabdij van Steenbrugge ('Huize Pax') en redactieraadslid van *De Kovel*.

